

ELIMU YA NDOA NA UMUHIMU WAKE

**Imeandaliwa na
Abdulla Talib Abdulla**

UTANGULIZI

Maisha ya kifamilia ndio msingi mkuu wa jamii. Chimbuko la maisha ya kifamilia linarejea tokea kuumbwa kwa mwanadamu wa kwanza. Jamii njema inaweza kujengeka pale tu mwanamme na mwanamke watahikamana kwa msingi madhubuti ulitokana na mkataba wa ndoa unaoridhiwa na dini. Ndoa hujenga mapenzi, kusaidiana, kuhudumiana na kushirikiana baina ya mume na mke. Aidha, inajenga amani na utulivu wa nafsi na kutoa mazingira mazuri ya kuandaa na kukuza kizazi chema kwa maslahi ya jamii nzima. Kinachotakiwa ndoa iwe ni kituo cha awali cha kuleana na kuandaa kizazi kipyaa.

Ili mafungamano hayo yalete tija na malengo yaliyokusudiwa, ni vyema kila mmoja kati ya bwana na bibi akajua haki na majukumu yake na wakashirikiana na kusaidiana katika msingi wa mahaba na huruma ili maisha yao yawe mazuri na yenye kuridhiana ndani yake. Huu ndio msingi wa haki na wajibu katika ndoa ya kidini.

Aidha inatupasa kuzingatia mambo yafuatayo:-

- Utu wa mwanamme ni sawa na utu wa mwanamke.
- Mwanamme ni mwenye kumhitaji mwanamke ili kukamilisha utu wake, kama ambavyo mwanamke ni mwenye kumhitaji mwanamme; hivyo mmoja wao hakamiliki ili kwa kumpata mwenzake.
- Umbile la mwanamme na mwanamke yako tofauti, hivyo ni lazima washirikiane na kusaidiana ili kila mmoja atumie vyema kipawa alichonacho kwa mujibu wa maumbile yake, na amsaidie mwenzake katika mapungufu aliyonayo kwa mujibu wa maumbile
- Kila mmoja kati ya mume na mke yuko huru na anayo haki ya kuwa na mawazo yake binafsi, kufuata mawazo ya mtu au kundi jengine lolote kwa kutumia kipawa cha elimu na akili aliyopewa na Mwenyezi Mungu ili atofautishe baina ya haki na batili, zuri na baya, lenye maslahi na lenye madhara.
- Mwanamke anayo haki ya kumiliki mali inayohamishika na isiyohamishika; pia kuizalisha mali yake kwa njia za halali kama alivyokuwa nayo mwanamme haki hiyo. Aidha kila mmoja wao ana haki ya kutumia mali yake apendavyo kama kwa sadaka, zaka, zawadi n.k ili mradi tu jambo hilo ni halali.

- Mwanamke anayo haki ya kushiriki kaitika harakati za kijamii zinazohusiana na dini , siasa, elimu, uchumi, maendeleo na ustawi kama alivyo mwanamme madhali sheria nyenginezo hatozivunja.
- Watoto wanatakiwa kupatiwa malezi mema ili waondokee kuwa ni waumini wazuri bila ya kubaguliwa baina ya wanaume na wanawake au kupendelewa.
- Mwanamme na mwanamke wote wako sawa mbele ya sharia, hivyo kila mmoja anapata haki na analazimika kutekeleza majukumu yake ya kisharia; na pia kuvitumia vyombo vya kisheria kudai haki yake yoyote kutoka kwa chombo au mtu yoyote ambazo anahisi amedhulumiwa.
- Katika Uislamu talaka ni halali inayomchukiza Mwenyezi Mungu, hivyo ni vyema pande mbili zikafikiria vyema kabla ya kuitoa au kuidai. Aidha ni jambo ambalo halitaki mash-khara kwani ukweli wake na mas khara yake huwa inatuka. Hivyo ni vyema kunapotokea kutokuelewana wajaribu kusahihishana kwa mazungumzo, kuita wapatanishi kufanya sulhu n.k. kabla ya kuamua kuachana.
- Talaka ya inapotamkwa, huanza kuchukuliwa hukumu yake mara tu baada ya kutamkwa, wakati talaka ya kuandikwa huanza athari yake mara tu baada ya mtalikiwa kuisoma. Katika kipindi chote cha eda mume atalazimika kumhudumia mtalikiwa. Aidha mtaliki ndie atakaelazimika kuisajili talaka na kulipia gharama hizo zake kama anavyolipia cheti cha ndoa.

HALI HALISI YA NDOA VISIWANI MWETU

Ndoa ni taasisi muhimu katika kujenga familia. Aidha familia ndio msingi wa kujenga jamii na hatimae taifa. Iwapo msingi huu utakuwa regerege basi jamii haitojengeka vyema na taifa linaweza kuporomoka. Tafiti nyingi zilizofanyika hapa Zanzibar zinaonyesha kuwa talaka zimekuwa zikiongezeka miongoni mwa wanandoa aidha haki na wajibu wa ndoa umekuwa hauzingatiwi.

Hali hii imepelekea athari nyingi zikiwemo kuparaganyika kwa jamii; kuzidi kwa watoto wanaozaliwa nje ya ndoa; kuongezeka unyanyasaji kunakofanywa na wanandoa au jamaa zao wa karibu kabla, ndani na baada ya ndoa; kutelekezwa kwa wake na watoto na kutotimizwa haki za msingi za ndoa. Miongoni mwa sababu kuu ya kuvunjia ndoa ni talaka inayosababishwa na kutelekezwa mke kwa muda mrefu bila ya kupata huduma za msingi; kuingia ndani ya ndoa bila ya kuelewa hasa dhima ya ndoa: mizozo na kutokuelewana kunakochochewa na mabadiliko ya maisha kiuchumi, kijamii, kimaadili na kiutamaduni. Aidha kutokuaminiana, kutofautiana kwa tabia na/au malengo, kushindwa kutoa huduma, uke wenza, kutokukaa eda nyumbani kwa

waume, dhulma na udanganyifu, udhaifu wa baadhi ya taasisi za serikali na binafsi zinazosimamia ndoa na ushirikina huchangia uvunjikaji huo.

Ni jambo lililo dhahiri pia, kuwa wanawake wengi wanapoolewa baadhi ya mawalii huona ndio wamekamilisha wajibu wao wa uangalizi na huduma. Hivyo, wakiachika na pengine kuachiwa na watoto kipato cha wanawake wengi huwa kidogo sana na kupelekea umasikini na wengine miongoni mwao huwabidi wafanye maovu ili waishi! Aidha baadhi ya wanaume na wanawake huona wako huru na kutumia uhuru huo bila ya mipaka na kupelekea ufasidi.

MISINGI YA KULEA FAMILIA NA KUTATUA MIZOZO YAKE

Ni jambo lililothibiti kuwa kutokuelewana kokote kwa watu wanaopendana kama mke na mume kunatakiwa kushughulikiwa na kusuluhishwe kwa siri kabisa na wanandoa wenyewe bila ya kumshirikisha mtu mwengine yeyote. Hali hii hujenga mapenzi zaidi, kusameheana na kuhurumiana baina yao, kupunguza kujenga misimamo ya kiushindani na hata kuzuwia fitna kutoka nje ya wanandoa.

Iwapo wanandoa watashindwa kutatua kutokuelewana kwao basi bado njia za mazungumzo zinatakiwa kuendelea kwa kupeleka kadhia katika ngazi ya familia. Hapa inakusudiwa watu wema na wenye hekma kutoka upande wa mwanamke na mwanamme ili wasaidie kuwaongoza wanandoa kufikia katika maelewano.. Watu hawa watateuliwa ili waangalie kwa pamoja vyanzo vya mivutano na matokeo yake ili waweze kutoa suluhisho bora kabisa la kusitisha mivutano na kujenga misingi ya mahusiano mema ya kindoa.

Historia inaonyesha kuwa mizozo ya ndoa ilipokuwa inapelekwa katika mahkamani, makadhi na mahakimu wakibaini kuwa hatua ya usuluhishi haikupitiwa basi walichukua mamlaka ya kuteua wawakilishi wa pande mbili ili walisuluhishe nje ya mahkama kabla makadhi hawajakaa na kulihukumu kwa mujibu wa sheria. Hii ni kwa *sababu* mara nyingi watu hufikia maamuzi ya kuvunja ndoa zao kwa sababu kuna mengi huwa hawayafikirii. Ama wanaotafuta wasuluhishi, mara nyingi baada ya vikao kadhaa hufikia muafaka na kurejea katika ndoa na pengine ikiwa bora zaidi kuliko ilivyokuwa hapo awali.

Msuluhishi anatakiwa asikilize pande zote mbili ili aweze kuwaongoza wanandoa na kujua kiini cha tatizo. Anatakiwa alisogeze tatizo karibu mno ili aweze kuona vichocheo vyote vilivyomo vikubwa na vidogo. Mara nyingi panapokuwa na kutokuelewana, wahasika huwa hawataki kuwasikiliza wale wanaozozana nao. Aidha hujenga misimamo ya nini atakisema au atakifanya kabla ya kufika katika mazungumzo. Hivyo msuluhishi ni lazima aचेकेचे vyema na atumie

hekma ili kujua kile hasa kinachobishaniwa na kutakiwa na kila upande. Akilimudu hili, msuluhishi atakuwa amepiga hatua kubwa kabisa katika kazi yake.

Msuluhishi anatakiwa kuwa mvumilivu sana kwani unapoanza kusuluhisha mara nyengine ghadhabu za pande zote mbili zinaweza kukuelekea wewe. Aidha pamoja na nia yako njema na kujitahidi kufanya uadilifu unaweza kushushiwa tuhuma nzito na unaowasuluhisha au mtu wa tatu ambae ana matakwa na mahitaji fulani katika mzozo ule. Msuluhishi anatakiwa awe msikivu mzuri na ajitahidi asiwe msemaji sana; pia aweze kumudu kukaa muda wote wa kikao na achague muda ambao atakuwa na nafasi ya kutosha na sio kuharakia harakia.

Ni kweli kuwa sio mara zote msuluhishi anafaulu kupata suluhisho bora lakini kadiri anavyojiandaa vyema ndivyo anavyowawezesha wanandoa kufikia hatua ya juu kabisa ya mapatano yenye maslahi yaliyo awla. Viongozi wa dini wanaweza kuchukua nafasi ya wazee pale ambapo kwa namna moja au nyengine wazee hawakutekeleza wajibu wao wa usuluhishi na pengine mume na mke wamefikia daraja la kutokukubaliana kwa lolote hata kuleta usuluhishi.

Inadhihirika kuwa mara nyingi usuluhishi ndio njia bora ya kutatua mizozo ya kifamilia na pale inaposhindikana tu na kukawa hapana uwezekano wa kuleta suluhu ndio kupeleka mahakamani..Cha kujiuliza jee hukmu zote zinazotolewa na mahkama ya kadhi zinatekelezeka? Iwapo mume au mke hamtaki mwenzake na kadhi akahukumu wabakie kama mke na mume kwa kuzingatia sheria bila ya kuziraghibisha nafsi na kuzichunga chungu ili ziridhie hilo nini kinachotarajiwa? Wengapi wamewafanyia visa wenzao kwa hukumu kama hizi?

Mlezi, Mzee, mwanachuoni, kiongozi wa dini na mwalimu ana dhamana kubwa katika jamii. Iwapo atakuwa muadilifu wa kikweli atakuta kuwa wengi watamwendea ili awasaidie kutatua mizozo ya kifamilia. Zifuatazo ni baadhi ya dondoo ambazo zinaweza kumsaidia msuluhishi katika kazi yake ya kujenga muwafaka mwema katika jamii.

- Kujua aina za maudhi na kero
- Kujua kuwa mizozo ya kifamilia sio jambo la mtu binafsi yake tu
- Kuikabili mizozo ya kifamilia kama matatizo mengine ya kijamii..
- Kutambua huduma nyenginezo zinazotolewa katika jamii.
- Kutambua matatizo ya kijamii na kupanga mikakati ya kuishughulikia
- Kuomba Dua na kumtegemea Mungu kwa kufanya sababu

HITIMISHO

Ili asasi ya ndoa iwe imara na kuweka msingi madhubuti ni lazima:-

- Wanandoa wote kike kwa kiume wapate mafunzo kuhusu haki na wajibu wao pamoja na majukumu yao kabla hawajaingia ndoani;
- Kuwepo na Mafunzo maalumu ya kutatua mizozo kwa taasisi zinazoshughulikia ndoa.
- Asasi zinazohusika na mambo ya Kidini kuweka muongozo maalumu wa mambo muhimu ya ndoa kwa lugha nyepesi;
- Ni vyema kuwe na makubaliano yaliyoandikwa baina ya wanandoa kuhusu yale waliyokubaliana na yatayohakikisha kuwa haki za watoto na malezi/matunzo zinalindwa.

Tujitahidini kuchunga familia zetu na za wanajamii wenzetu ili jamii yetu iwe bora na yenye ustawi mwema.

